

Paavirkning fra Finnerne — det lappiske Navn for Gud, Ibmel, anses saaledes for at være laant fra Finnernes Jumala — og en Sammenligning af den lappiske Religion med nordasiatiske Religioner vilde sikkert bringe interessante Paralleler for Dagen. Bl. a. kunde der være Grund til at sammenligne den lappiske Dyrkelse af Seiterne med Ostjakers og Samojeders Dyrkelse af Gudebilleder.

For Bjørnefestens Vedkommende, som med Rette henregnes til de Elementer, der tilhører Jægerstadiet, gør Forfatteren opmærksom paa lignende Skikke hos Giljaker og Ainver; der kunde have været Grund til ogsaa at omtale andre, nærmereboende Folkeslags, f. Eks. Ostjakernes Bjørnedyrkelse. — Ikke mindre Interesse vilde en Jævnførelse af den lappiske Noaidde-Kunst med nordasiatisk Shamanisme have. Men desværre har Forf. i høj Grad forsømt denne vigtige Side af Lapperne Religion; under Afsnittet »Lapparnas mytologi« omtales ganske kort Noaidernes Hjelpeaander, blot for at fastslaa, at disse Aander har »fått bibehålla sin karaktär af foiktrons småfolk«. Der er hertil at sige, at Noaidernes Hjelpeaander sikkert staa i langt nærmere Slægtskabsforhold til sibiriske og amerikanske Shamaners spirituelle Hjælpere end til skandinavisk Folketros Nisser og »berg troll«. Netop det shamanistiske Element hører til de interessanteste og utvivlsomt ældste i Lapperne Religion.

Det vilde have været heldigt, om Forf. havde defineret Begrebet Religion. Dette Ord betegner jo nemlig ikke hos alle Forfattere det samme, og netop i det foreliggende Arbejde ser det paa flere Punkter ud, som om Forf. har en særegen Opfattelse af Ordets Betydning. Saaledes skælnes der stærkt mellem Religion og »folktro«, uden at Grænsen mellem disse Begreber er nærmere angivet. Ligeledes maa det sikkert skyldes en særlig Opfattelse af Begrebet Religion, naar Forf. ganske frakender Lapperne enhver Dyrkelse af de døde. Selv om der ikke i Forholdet til de døde har dannet sig udprægede religiøse Riter, er det dog udenfor Tvivl, at Lapperne har ofret til de døde og opkaldt de nyfødte efter dem, for at sikre sig deres Venskab, og at Noaiden har brugt de dodes Sjæle til Hjelpeaander.

Al Frygt for de døde, mener Forf., skyldes senere Paavirkning. Han bygger denne Antagelse bl. a. derpaa, at »i äldsta tider begrafde man lappen, där han dött« — en Oplysning, som er hentet fra Turis Bog »Muittalus Samid Birra« S. 112.

Dette beror dog paa en Misforstaaelse maaske fremkaldt ved Turis noget uklare Stil; Turi skriver paa det nævnte Sted om visse Huller i Jorden, af hvilke nogle efter hans Formodning har været Kødopbevaringssteder, medens andre har været Fangstgrave, andre Koter og andre Grave. Turi vilde sikkert selv forfærdes ved Tanken om at have Kote og Grav paa samme Sted. — Ønskeligt vilde det have været, om Forf. ogsaa med Hensyn til Opfattelsen af de døde havde sammenlignet med de Lapperne nærstaaende Folk, istedetfor at hente sine Paralleler fra Xingu's Kilder i Karl v. d. Steinens berømte og ofte misbrugte Værk.

Forf. anser det for sikkert, at de mytologiske Laan fra Nordboerne er foregaaede paa en Tid, da disses hedenske Religion var sunket ned til en Folketro; dette staa i stærk Modstrid til andre Forskeres Opfattelse, som mener, at der sandsynligvis allerede i urnordisk Tid er foregaaet Laan saavel af religiøse som af andre Kultur-Elementer. Forf. har rimeligvis Ret i, at det er med det nordiske Hedenskabs folkelige Former, Lapperne har været i Berøring; men han glemmer, at disse Former meget vel kan være lige saa gamle — eller ældre end Hedenskabets højeste Blomstring i Edaerne.

Gudmund Hall.

William Thalbitzer: Grønlandske Sagn om Eskimoernes Fortid. Populära etnologiska skrifter. Utgifna under redaktion af Professor C. V. Hartman. Vol. 11. Stockholm 1913. 96 S. 40 Ill.

Allerede H. Rink og G. Holm har fremhævet Træk i de grønlandske Sagn, som tyder paa Forbindelse med det øvrige arktiske Amerika. I det foreliggende interessante Arbejde har W. Thalbitzer gjort en særlig Gruppe af de grønlandske Sagn til Genstand for Forskning, dem som synes at indeholde Reminiscenser fra Grønlandernes Fortid. Bogen rummer mange skarpsindige Iagttagelser, selv om Forfatteren lader sig friste til lidt for vidtgaaende Slutninger, navnlig hvor der er Tale om de i Sagnene forekommende Skildringer af fremmede Folkeslags Skikke og Forhold. I Betragtning af Eskimoernes hyppige og udstrakte Rejser er det ingenlunde usandsynligt, at Beretninger om fjerne Folkeslags Særegenheder kunde vandre over Hun-

dreder af Mil og slaa Rod hos Mennesker, hvis Forfædre aldrig har kendt de paagældende Forhold af Selvsyn. Naar saaledes et grønlandsk Sagn fortæller om Folk, der spænder Renner for Slæden, saa behøver dette hverken at tydes som et Bevis paa Eskimoernes asiatiske Herkomst eller paa en tidligere mere østlig Udbredelse af Rensdyr-Nomadismen; forøvrigt er det værd at lægge Mærke til, at Rennerne aabenbart tænkes forspændte paa lignende Maade som de grønlandske Hunde — »en Slæde med fem Rensdyr for« er jo aldeles ikke tschuktshisk eller korjakisk Skik; ligeledes bør man ikke overse, at Sagnet ogsaa omtaler Hare, Ræv og et Fabeldyr som Trækdyr — den frit konstruerende Fantasi er jo ikke helt uden Indflydelse paa Sagnenes Indhold.

Interessant er det, at de grønlandske Sagn omtaler Huse med Røghul i Taget; men Forf. har dog ikke Ret i, at et saadant Hus ikke kan være eskimoisk — som bekendt anvender Eskimoerne ved Mackenziellodens Munding et Hus med Aabning midt i Taget, og det samme gør Vest-Eskimoerne i Alaska.

Forf. har vistnok Uret S. 37, hvor han opfatter Sagnberetningen om et fremmed Folkeslags Bold-Lege som en Skildring af ikke-grønlandske Forhold. Hans Egede omtaler i »Grønlands Perustration« S. 93 ganske lignende Boldspil: »At spille Bold er deres jevnligste Leeg, besynderlig i Maaneskin og haver 2 Maader at spille paa: Naar de have deelt sig i 2de partie, saa kaster den ene Boldten til den anden, som er af hans eget Partie. De af det andet Partie, skal stræbe efter at faae Bolden fra dem, og dette gaar saaledes Vexelviis iblant dem.«

Bogen fortjener at finde Læsere; den er særdeles underholdende paa Grund af sin gode Form og Sagnenes æventyrlige Indhold. Som i alle de foregaaende Bind af »Populära etnologiska skrifter« er Udstyrelsen særdeles tiltalende. Maaske kan der dog indvendes mod Illustrationsmaterialet i nærværende Arbejde, at det staar i en meget løs Forbindelse med Bogens Indhold. Værre er det, at Billedernes Tekst undertiden er vildledende. Fig. 14, hentet fra Parrys »Second Voyage« og forestillende Central-Eskimoer, der jager svømmende Renner, angives saaledes at være fra Vest-Eskimoerne. Fig. 16, hentet fra samme Værk, angives at stamme »fra den første (!) engelske opdagelsesekspedition for at finde nordvestpassagen«. (Den lange Række af engelske Ekspeditioner for at finde Nordvestpassagen

begynder som bekendt over 300 Aar før Parry). Fig. 19 angives at være en Eskimo udslyngende sit Fuglespyd, skønt det paagældende Vaaben tydeligvis er en Sælharpun; Urigtigheden skyldes i dette Tilfælde en Trykfejl i Nelsons Værk »The Eskimos about Bering strait«.

Uheldigt virker det, at Forf. S. 16 skriver »de nu uddøde Mikmakindianere«; Statistikken opgav dog i 1904 Mikmakindianernes Antal til henimod 4000. Selv i populære Bøger bør man være korrekt.

Gudmund Hatt.

Daniel Bruun: Turistruter paa Island. Foreningen »De danske Atlanterhavssøer«. 8° XXIV + 254 Sider, 2 Kort. København 1912—1913.

Ingen dansk Mand har set saa meget af Island som Kaptajn Daniel Bruun. Paa gjentagne udstrakte Rejser i beboede og ubeboede Egne har han skaffet sig grundige Kundskaber om den store Øs Topografi, Folkeliv og Næringsveje. Resultatet af sine Iagttagelser og Undersøgelser har han nedlagt i flere Skrifter og mange Afhandlinger, som meget har bidraget til at udbrede Kundskaben om Island i vide Krese. Kapt. D. Bruuns Arbejder vedrørende den islandske Bygningsmaade og Livet paa de islandske Gaarde er grundlæggende, og i alle Kapt. Bruuns Skrifter findes et fortræffeligt Illustrationsmateriale, der for stor Del skyldes hans egen Flid og Tegnetalent; disse Tegninger giver ofte et udmærket Indblik i det islandske Folks ejendommelige Livsforhold. Kapt. D. Bruun har desuden gjort lange Rejser i det lidet kendte, ubeboede indre Højland, som han har beskrevet i flere Artikler i dette Tidsskrift, han har opgravet og undersøgt gamle Ruiner og andre Oldtidslevninger, skrevet meget om den islandske Rejsemaade, om de islandske Fjældveje, om den islandske Hest, om den islandske Kvindedragt og meget andet. Man kan af det anførte se, at det næppe var muligt at finde en Forfatter, der bedre egnede sig til at skrive en udførlig Rejsefører om Island end Kapt. Daniel Bruun, som baade af egen Erfaring kender alle Rejseruter, har gjort 12 Rejser paa Island, og desuden grundig har sat sig ind i den betydelige Literatur. Kapt. D. Bruuns Bog »Turistruter paa Island« er, som man kunde vente, en fortræffelig og mønsterværdig Haandbog, som alle Islandsrejsende vil have baade Nytte og Fornøjelse af at gjøre sig bekendt med,